

részen helyezkedtek el. A lelőhely kiterjedése 200 m hosszúságban lefedte mind a főpálya, mind a párhuzamos földút teljes területét.

A természetes erózió, valamint a mezőgazdasági művelés a feltárt 138 régészeti jelenséget jelentős mértékben elkoptatta, a beásásoknak csak a legalsó, az altalajba mélyedő részét találtuk meg. A területen egy 12–13. századi, Árpád-kori telep gödreit és telekhatároló árokrendszerének szakaszait tártuk fel.

Viszonylag kevés, azonban a korszakra egyértelműen jellemző a leletanyag: hullámvonal-kötegekkel, rádli mintával díszített kerámiatöredékek és cserépbográcsok maradványai. A korszak jellegzetes méhkas alakú tárolóvermei és a területet behálózó, derékszögű árokrendszer mellett feltártuk egy cölöpszerkezetes, feltehetőleg gazdasági funkciójú építmény nyomait, valamint az egykori település egyik kútját is. A kútban ácsolat nyomait nem észleltük.

Egyetlen temetkezést tártunk fel. A háton fekvő, nyújtott vázas, melléklet nélküli sír egy már korábban betöltődött tárolóveremre volt ráásva. A gödör betöltésének tömörödésével a csontváz medencéje is megsülylyedt, a váz enyhén, ívben meghajlott, ami bizonyítja, hogy a gödör betöltődése és a temetkezés időpontja között viszonylag kevés idő telt el, így a temetkezést a mellékletek hiánya ellenére is a korszakhoz tartozóként azonosíthatjuk.

Számos esetben tártunk fel a hulladékgyödrökben emberi maradványokat, több esetben a vázrészek között anatómiai összefüggést nem lehetett azonosítani. Az egyik gödörben négy felnőtt és egy gyermek csontvázának részeit találtuk. Az emberi csontok között semmiféle anatómiai rendet nem fedeztünk fel, a maradványok hiányosak voltak. Számukat csak a beásás különböző pontjairól előkerült koponyák és alsó állkapcsok száma alapján tudtuk meghatározni. Ezekben a gödrökben kibontott emberi vázak és vázrészek jól megfigyelhetően nélkülözték a korszak megszokott temetkezési szokásának jellemzőit, ill. a vázmaradványok mellett mellékleteket nem találtunk, ezért feltételezhetően a település egykori pusztulási periódusához köthetők. Tovább erősíti ezt a feltételezést, hogy a fent említett gödörben, az öt emberi maradvány alatt megfigyeltük a gödör elsődleges, tárolófunkciójára utaló, egykori deszkafedelének kalcinált maradványait, amely alól égett gabonamagvak kerültek elő. A vázcsontok közötti betöltésből is nagy mennyiségben kerültek elő faszén-, hamu- és paticsmaradványok. Ezt a jelenséget a lelőhely számos gödrénél megfigyeltük. A település egykori erőszakos eredetű pusztulásának elméletét támasztja alá továbbá az egyik tárolóverem oldalából nyíló, az altalaj síkja alatt kialakított, földbe mélyített üreg, amelyben négy emberi csontvázat tártunk fel. A búvóhelyként azonosítható üregben két felnőtt és két gyermek csontvázat találtuk. A gyermekek koponyájánál „S-végű” hajkarikákat bontottunk ki, míg a vázak mellett sarlókat, vasfejszét és vaskést.

Az észlelt jelenségek összessége alapján feltételezzük, hogy egy a 13. sz. során, vélhetően erőszakos események következtében elpusztult Árpád-kori falu maradványait tártuk fel. A pusztításra utalnak az objektumokban észlelt pusztulási rétegek, a részleges emberi maradványok, az üregben talált csontvázak, a kútból kibontott állatvázak és a leletanyag indokolatlanul csekély mértéke. Mindez arra utal, hogy az egykori település életének egy hirtelen, drasztikus esemény vetett véget, amelyet követően a telep területén eltakarították a rombolás anyagi és emberi maradványait, végül a települést szisztematikusan felszámolták és elhagyták.

A végleges dokumentáció elkészítése és a leletanyag elsődleges feldolgozása során felmerült, hogy az építés közbeni feltárás területe és objektumai, a megelőző munkálatok során feltárt Bibic-alja-dűlő lelőhely D-i irányú folytatása. A nyomvonal által érintett szakaszon azonban a két településrész között egy mélyebben fekvő, egykor minden bizonnyal vizenyős, ártéri öblözet húzódott. A lelőhely többi része a nyomvonaltól K-re húzódó területen helyezkedhet el.

Munkatársak: Tóth Nóra, Jenei Tamás, Jenei Zoltán és Szabó Annamária régésztechnikusok.

SERLEGI GÁBOR

151. Dunaföldvár, Dohány-völgy (KÖH 67011)

(Tolna megye) Á, Kk

2009. április 14–21. között megelőző feltárást végeztünk az M6 autópálya nyomvonalára eső, RM-23 jelű lelőhelyen, a 0503/105 hrsz. ingatlanon, 1000 m²-en.

A lelőhely a Dohány-völgy D-i részén található, amelyet ÉNy-DK-i irányban vágott a 26. sz. párhuzamos földút nyomvonala. A régészeti objektumok a nyomvonal D-i szakaszán, az ott folyó Kert-kanális melletti területen, a régészeti szakfelügyelet folyamán kerültek elő.

Összesen 9 objektumot tártunk fel, amelyek közül négyet csak részlegesen. A lelőhelyen egy feltehetően a késő középkorban is tovább élő késő Árpád-kori település kis részletét találtuk, házakkal, árokkal és gödrökkel. A nyomvonal D-i végében futó egykori patakmeder partján 2 késő középkorra datálható külső sütőkemence részletét bontottuk ki. Mindhárom épület faszervezetes építmény volt, az egyikben egy megújított sütőkemencével.

Nagyon kis mennyiségű leletanyag került elő. Kerámiatöredéket csak pár darabot találtunk, ami az épületek felhagyás előtti alapos kitakarítására utal.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat budapesti regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Dohor János, Való György, Mohai Gábor és Beluczki Péter régésztechnikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

FARKAS ZSUZSANNA